

Fordítás a Bizottságban: hol tartunk két évvel a bővítés után?

Már két éve, hogy az Európai Unió 25 tagállammal és 20 hivatalos nyelvvel működik. 2007-ben új tagállamok és új nyelvek fogadására készül. Többnyelvűsége a világon egyedülálló: a több nyelv használata az európai integráció lényege, hiszen megerősíti az állampolgárok jogait és az Unió legitimitását. Az Unió polgárai és vállalatai számára kötelező érvényű törvényeket hoz. Mivel az uniós szakpolitikákat pontosan kell végrehajtani, és közvetlen következményük van a mindennapi életben, így érthetőnek kell lenniük – a különböző hivatalos nyelvek használata ehhez járul hozzá. Az Unió építésében mindenkinek joga van részt venni, erre az EU biztatja is az állampolgárokat, és fontos, hogy ezt a saját nyelvükön tehessék meg. 2004 májusában egyszerre kilenc új hivatalos nyelvvel (cseh, észt, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, szlovák és szlovén) gazdagodott az Unió, ami példa nélküli helyzetet teremtett a Bizottság számára. Nyelvi szolgáltatásainak néhány újító megközelítést kellett bevezetniük a felmerülő kihívások leküzdésére. Az utolsó bővítés átmeneti időszaka végéhez közeledvén – és azzal a tudattal, hogy a közeljövőben új országok csatlakoznak az Unióhoz – eljött az idő, hogy felülvizsgáljuk a helyzetet.

1. A fordítás folyamata az uniós intézményekben

Valamennyi intézmény (Bizottság, Tanács, Európai Parlament, Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, Régiók Bizottsága, Bíróság, Számvevőszék) saját fordítói szolgálattal rendelkezik, amely az adott intézmény által kibocsátott dokumentumok fordításáért felelős.

A közösségi jogszabályokkal kapcsolatos „kezdemenyezési jogának” és ellenőrzési szerepének köszönhetően a Bizottságnak van a legtöbb fordítási feladata.

A mintegy 2 200 személyt foglalkoztató Fordítási Főigazgatóság (*Directorate-General for Translation – DGT*) feladata, hogy kielégítse a Bizottság fordítási és nyelvi szükségleteit valamennyi fajta **írásos dokumentummal** kapcsolatban, ideértve a **weboldalakat is**, támogassa és megszilárdítsa az Európai Unióban a többnyelvűséget, jobban megismertesse a polgárokkal az uniós szakpolitikákat, és ezáltal megerősítse az Unió legitimitását, átláthatóságát és hatékonyságát.

Amikor egy ország az Unióhoz csatlakozik, a meglévő uniós jogszabályokat, a *közösségi vívmányokat* – mintegy 90 000 oldalt, amely a szerződésekből és az adott ország csatlakozásának napjáig elfogadott másodlagos joganyagból áll – le kell fordítani ennek az országnak a nyelvére. Ezért a munkáért a nemzeti kormány a felelős, míg a lefordított szövegek véglegesítését és az Európai Unió Hivatalos Lapjának különkiadásában történő megjelentetését a közösségi intézmények vállalják magukra.

A Bizottság rendszerint ideiglenes gyakornokok felvételével, a fordítóképzési szükségletekre vonatkozó tanácsadással és terminológiai adatbázisok kialakításával támogatja a csatlakozni kívánó országokat.

2. A Fordítási Főigazgatóság felépítése

A Fordítási Főigazgatóság székhelye Brüsszel: a személyzet fele itt, a másik fele Luxemburgban található. Bizonyos számú fordító a Bizottság tagállami képviselőin működő kirendeltségeken dolgozik.

A Fordítási Főigazgatóság igazgatóságai szervezési okokból kifolyólag több nyelvet foglalnak magukban, egy igazgatóságon belül pedig valamennyi hivatalos nyelv egy-egy osztályt alkot. A nyelvi osztályok további egységekre vannak bontva, amelyek különböző témákra szakosodtak. Egy egység átlagosan húsz fordítóból áll.

A nyelvi osztályokon belül a fordítók az Európai Bizottság szakpolitikáinak (mezőgazdaság, verseny, pénzügyi és monetáris ügyek, oktatás és kultúra, foglalkoztatás, energia, környezetvédelem, külkapcsolatok, regionális politika, stb.) konkrét területeit érintő dokumentumok fordítására specializálódnak.

A nyelvi osztályokon kívül a Fordítási Főigazgatóság mára egy horizontális nyelvi egységgel is gazdagodott, amely a webfordítással foglalkozik. Ez azt jelenti, hogy a polgárok hamarosan hozzáférhetnek az interneten az Unió tevékenységeiről szóló és a hivatalos nyelveken írott alapvető információkhoz.

3. Helyzetjelentés két évvel az utolsó bővítés után

Toborzás:

A kilenc új nyelv bizottsági fordítói Luxemburgban, illetve a fővárosokban működő kirendeltségeken dolgoznak.

2006. április végéig a Fordítási Főigazgatóság **473 teljes munkaidős fordítót** vett fel. Ez a nyelvenként szükséges fordítók összlétszámának 94%-a. A fordítók több, mint két harmada ugyanakkor még ideiglenes szerződéssel dolgozik, amíg a felvételi eljárás folyamatban van.

A következő táblázat számot ad a jelenlegi helyzetről, nyelvenkénti bontásban.

Luxemburgban és a kirendeltségeken dolgozó fordítók száma 2006. április 1-jén

Osztály	CS	ET	HU	LT	LV	MT	PL	SK	SL	Összesen
Létszám	46	60	53	64	53	30	58	55	54	473

A Fordítási Főigazgatóságnak lehetősége nyílt további fordítókat toborozni az új tagállamokból, akik meghatározott ideig **nemzeti szakértőkként** dolgoznak. A 2004. évi felhívás eredményeképpen ma nyolc személy dolgozik ilyen státuszban. A 2005. évi felhívás eredményeként 8 pályázó erősítette meg jelentkezését.

A **kisegítő személyzet** száma (27) még mindig kevés a 2006 végére tervezett 126-hoz képest. Ezért 2006 közepére kisegítő személyzet toborzása céljából új intézményközi versenyvizsgát irányoztak elő. Ehhez hasonlóan folyamatban van még a vezető személyzet toborzása is.

A Fordítási Főigazgatóság ezenkívül a 2003. évi ajánlati felhívás keretében kiválogatott **szabadúszó fordítókkal, valamint fordítóirodákkal** is fordított. A lista, amely a 2004-ben csatlakozott kilenc nyelvre vonatkozik, mintegy 200 ajánlattevőből áll.

A kilenc nyelv fordítási erőforrásainak létrehozása a tervek szerint 2006 végére fejeződik be.

Teljesítmény:

A Fordítási Főigazgatóság 2005-ben összesen **1 324 231** oldalt bocsátott ki a húsz hivatalos nyelven.

Ami a kilenc új nyelvet illeti, ez a szám **2005-ben** (az első teljes évben) **455 232** volt¹. E nyelveken egyenként körülbelül 52 700 oldalt fordítottak le, kivéve a máltai nyelvet, amelyen 33 500-at². Azt a törvény által meghatározott előírást, miszerint az uniós jogszabályokat a Hivatalos Lapban mind a húsz hivatalos nyelven ki kell hirdetni, az Unió – a kölcsönösen elfogadott máltai kivételt leszámítva – a csatlakozás időpontjától betartotta.

A megrendelések ügyintézése:

2004 májusában a Bizottság gyakorlati lépéseket tett, kialakította például a megrendelések ügyintézésére vonatkozó stratégiáját annak érdekében, hogy megbirkózzon a kilenc új nyelv érkezésével.

A bizottsági osztályok először is azt az utasítást kapták, hogy **rövidebb dokumentumokat** bocsássanak ki: a közlemények és a magyarázó szövegek szabványhossza nem lépheti túl a 15 oldalt (a bővítés előtt az átlag 37 oldal volt). Ezen intézkedés meghozatalának másik célja az volt, hogy a szövegek egyszerűsítésével javuljon a polgárokkal folytatott kommunikáció.

Megállapították továbbá a lefordítandó dokumentumokra vonatkozó **prioritásokat**. A legnagyobb prioritást azok a dokumentumok élvezik, amelyek fordítása a Bizottságnak jogi vagy politikai kötelezettségét képezi. Ezek a dokumentumok a következők: nyilvános üzenetek az európai polgárok és vállalatok számára, a Bizottság önálló aktusai, valamennyi jogszabályjavaslat és a fúzióval, az állami támogatással és a versennyel kapcsolatos valamennyi határozat.

2005 júliusában – tizenöt hónappal bevezetése után – a stratégiát felülvizsgálták annak érdekében, hogy ellenőrizzék működését, és hogy különösen a további hivatalos nyelvek bevezetésének fényében levonják belőle a tanulságokat. A felülvizsgálat azt bizonyította, hogy a stratégia segítségével a Bizottság teljesíteni tudta a fordításra vonatkozó és a Szerződésből fakadó jogi kötelezettségeit. A Bizottság úgy határozott, hogy legalább 2006 végéig **bizonyos kiigazításokkal továbbra is alkalmazza a stratégiát**.

¹ A Bizottság szabványoldala 1 500 karakterből áll (szóközök nélkül).

² 2004. május 1-jén a Tanács a máltai hatóságok kérésére eltérést fogadott el, amely szerint 2004. május 1-jétől három éven keresztül az Európai Unió nem köteles valamennyi jogalkotási aktust máltai nyelven kihirdetni az EU Hivatalos Lapjában.

Minőségbiztosítás:

A Fordítási Főigazgatóság olyan minőségbiztosítási rendszerrel dolgozik, amely a dokumentumok kategóriák szerinti osztályozásán alapul. A kiadásra szánt valamennyi fordítást mindig átnézik függetlenül attól, hogy belső vagy külső fordításról van szó. A csupán tájékoztató vagy magyarázó célú fordításokat csak szükség esetén lektorálják.

A terminológia egységességét a fordítási memóriák és a közösségi alapterminológiát tartalmazó adatbázisok használata biztosítja. Az EU-10 nyelvei és későbbi új nyelvek esetében e források kialakítását a *közösségi vívmányok* fordításakor kezdték meg. A fejlesztési munka a bővítés előtt és után a Fordítási Főigazgatóság támogatásával folytatódott.

Képzés:

A Fordítási Főigazgatóság bővítéssel kapcsolatos képzési politikája kettős. A Fordítási Főigazgatóság nyelvi képzést biztosít a személyzet számára annak érdekében, hogy fordítani tudjanak az új nyelvekről a régi uniós nyelvekre. Az EU-10 nyelvein a képzés például már 1998-ban megkezdődött. 2006 áprilisában a létező nyelvi osztályokból **88** fordító tanulta ezeket a nyelveket; **111** fordító már magas szinten ismerte valamelyik nyelvet, és munkája során képes volt használni is tudását. Ezenkívül a jövőbeli bővítések előkészítésének céljából **79** fordító kezdett bolgárul, románul, horvátul és törökül tanulni. Jelenleg **27**-en sajátították el kiválóan valamelyik nyelvet.

Az új tagállamokból felvett fordítóknak a Fordítási Főigazgatóság a leggyakrabban használt nyelvekből (rendszerint angol vagy francia), a Fordítási Főigazgatóság által használt számítástechnikai és fordítási eszközökből és a Bizottság hatáskörébe tartozó kérdésekből/témákból kínál képzéseket.

4. Az Európai Bizottság előkészületei az új nyelvek érkezésére

Bolgár és román:

A Fordítási Főigazgatóság „**Bővítés 2007**” névvel munkacsoportot állított fel annak biztosítása érdekében, hogy a bolgár és a román nyelv érkezésének előkészületei megfelelően történjenek.

A Fordítási Főigazgatóság 2005 februárjában Bukarestben és Szófiában a **nyelvi előkészületekről tárgyalt** a nemzeti hatóságokkal, a csatlakozás napjáig a *közösségi vívmányok* románra és bolgárra történő fordításáért felelős fordításkoordinációs egységgel, a hivatásos fordítókat képző egyetemekkel és a szakmai nyelvészszövetségekkel.

2005-ben Bukarestben és Szófiában fordítói kirendeltségeket hoztak létre a bizottsági küldöttségeken belül.

2006 januárjában megérkezett az első **20 román és 16 bolgár fordító**, akiket a Fordítási Főigazgatóság határozott időre szóló szerződéssel alkalmaz, és akik feladata a fordítási infrastruktúra és eszközök kialakítása. **A Fordítási Főigazgatóság nyelvenként összesen 60 fordító toborzását irányozza elő.** A cél az, hogy a szolgáltatás színvonala a csatlakozás időpontjától kezdve ugyanolyan legyen e nyelveken, mint amilyen a 2004-ben csatlakozott országok nyelvein.

2005-ben állandó tisztviselőket toborzó **intézményközi felvételi versenyvizsgát** írtak ki. Az írásbeli felvételik július végéig befejeződnek, és a tervek szerint a tartaléklista 2007 januárjára áll majd rendelkezésre.

A **kisegítő személyzet** felvételi eljárása eredményeként tartaléklista felállítására került sor, amely nyolc román és nyolc bolgár asszisztensből áll. Az asszisztensek felvételére e listáról várhatóan 2006 végéig megkezdődik.

Ír:

Az ír nyelv egy 2005 júniusában elfogadott tanácsi rendelettel kapta meg a hivatalos uniós nyelv státuszát. Az ír nyelvre, illetve az ír nyelvről történő fordítás a gyakorlatban 2007 január 1-jétől, a rendelet hatályba lépésének napjától fog megkezdődni. Egy **eltérésnek** köszönhetően azonban – hasonlóan a máltai hatóságok kérésére elfogadott eltéréshez – öt évig tartó átmeneti időszakon át nem minden jogi aktust kell majd írre fordítani. **Kizárólag az Európai Parlament és a Tanács által közösen elfogadott rendeleteket és az állampolgárokkal történő levélváltást fordítják majd le.**

A Fordítási Főigazgatás létrehozta az **ír nyelvi egységet**, és 2006 nyaráig kiírják az intézményközi **felvételi versenyvizsgát**.

Spanyol regionális nyelvek:

2005 decemberében a Bizottság igazgatási megállapodást kötött Spanyolországgal a baszk, a katalán és a galíciai nyelv Bizottságban történő használatáról. A megállapodás azokon a következtetéseken alapul, amelyeket a Tanács 2005 júniusában fogadott el, és amelyek lehetővé teszik, hogy az uniós intézmények használják azokat a regionális nyelveket, amelyek egy adott tagállam részén hivatalos nyelvek. A **spanyol kormány kinevezett egy szervet**, amely a spanyol és e három nyelv közötti fordításért felelős.

5. A közösségi vívmányok fordításának helyzete

A csatlakozást megelőző **vívmányok bolgárra és románra** történő fordítása az érintett országok fordítási egységeinek feladata volt. A Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament Jogi Szolgálatai által ellenőrzött és véglegesített szövegeket el fogják juttatni az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatalába, és a Hivatalos Lap különkiadásában a lehető leghamarabb közzéteszik őket.

A mai napig a **közösségi vívmányok dokumentumainak** átlagosan kevesebb, mint **50%-át** véglegesítették bolgár és román nyelven.

A véglegesített szövegek a Hivatalos Lapban történő közzétételükig – a Tanácsban és a Bizottságban dolgozó jogi lektorok jóváhagyása után – elektronikus formában is hozzáférhetőkké válnak az Unió jogi adatbázisában, az Eur-Lex-en.

Az elsődleges joganyag 1973 óta (Írország csatlakozása óta) olvasható **ír nyelven**. A **közösségi vívmányok** egyéb részeinek ír nyelvre történő fordítása az ír kormány felelőssége.

6. A fordítás költségei

2003-ban, a bővítés előtt, amikor az uniós állampolgárok száma 379 millió volt, az uniós intézmények fordításra vonatkozó összkiadása évente **541 millió euróra** rúgott. A Fordítási Főigazgatóság munkája 230 millió euróba került. Ez azt jelenti, hogy a fordítás egy polgárnak évente 1,45 euróba (valamennyi intézményt tekintve), illetve 0,60 euróba (kizárólag a Bizottságot figyelembe véve) került.

2006 végén (a 2004. évi bővítéssel járó átmeneti időszak végén) és 453 millió polgárral számolva az intézmények fordítói munkája (miután az teljes mértékűvé válik) várhatóan évi **800 millió euróba** kerül majd, amelyből **300 millió** a Fordítási Főigazgatóságra vonatkozik. Az állampolgárok számára ez körülbelül évi 1,76 eurót, illetve 0,66 eurót jelent majd.

A fordítás költségei alatt a bérek, a szociális járulékok, az általános költségek, a külső fordítások és az igazgatási költségek értendők, de nem tartoznak ide a tagállamok azon költségei, amelyek többek között a fordítók képzésére vagy a *közösségi vívmányok* fordítására vonatkoznak.

Az ír nyelv hivatalossá válásával, valamint Bulgáriának és Romániának az Unióhoz történő **2007. január 1-jei** csatlakozásával a fordítás költsége valamennyi intézményt figyelembe véve várhatóan **körülbelül 30 millió euróval** nő majd.

További információk az alábbi internetes oldalakon találhatóak:

http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/index_en.htm

http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_en.html